

Aftenposten

Publisert: 21.10.09 kl. 23:51 - Abonnere på Aftenposten? Ring 05040 eller gå inn på kundeservice.aftenposten.no

Er handlingsregelen død?

STEINAR HOLDEN, professor ved Økonomisk institutt, UiO - professor i økonomi, Universitetet i Oslo

Publisert: 21.10.09 kl. 23:51

De klare politiske forpliktelsene gjør det meget sannsynlig at handlingsregelen vil legge sterke føringer på politikken i årene fremover.

Les også Ola Storengs kommentar fra 14. oktober:

- [En handlingsregels død](#)

Steinar Holden,
professor i
økonomi

Regjeringen har lagt frem et utkast til statsbudsjett med rekordhøy bruk av oljepenger, omtrent 45 milliarder mer enn fireprosentbanen. Den høye pengebruken har naturlig nok reist spørsmål om handlingsregelens fremtid. Likevel er økonomiredaktør Ola Storengs konklusjon i Aftenposten 14. oktober om at handlingsregelen er død, lite treffende. Noen forhold er enten – eller: En kan for eksempel ikke være «litt gravid», for å bruke et kjent bilde. Men for handlingsregelen er det spørsmål om grad.

Skrantende helse.

Handlingsregelen er død når den ikke lenger påvirker politikken, og heller ikke vil gjøre det i fremtiden. De klare politiske forpliktelsene gjør det meget sannsynlig at handlingsregelen vil legge sterke føringer på politikken i årene fremover, også selv om pengebruken i de neste årene vil være klart for høy. I så fall lever handlingsregelen, selv om helsen skranter. Også i 2004 var det flere økonomer som avskrev handlingsregelen som død, noe som ble grundig tilbakevist i årene etterpå.

Finanskrise og valgløfter. Handlingsregelen sier eksplisitt at pengebruken skal variere etter konjunktorene. Det var riktig å øke pengebruken kraftig under finanskrisen, og også neste år regner Finansdepartementet med økning i ledigheten og lav vekst i bruttonasjonalproduktet. Det gir gode argumenter for fortsatt å bruke mer enn fireprosentbanen. Bedringen i økonomien og risikoen for at kronen skal bli for sterk, går imidlertid i motsatt retning, og samlet synes det klart at bruker for mye.

Den høye pengebruken skyldes også en valgkamp preget av dyre valgløfter. Selv om de fleste partier var enige om å følge handlingsregelen, hadde det begrenset virkning på løftene på andre områder. Etter slike løfter var det vanskelig å legge frem et stramt budsjett. Kanskje burde noe av kritikken også rettes mot de valgløfter som ble gitt, og ikke bare mot at Regjeringen i ettertid i hovedsak har holdt løftene? Men valgkampen er også et spill, og hadde de rødgrønne vist større måtehold der, kunne det lett blitt en annen regjering.

Pengebruken må reduseres.

I årene fremover må imidlertid pengebruken reduseres, slik at en kommer tilbake til fireprosentbanen. Under finanskrisen hevdet Regjeringen med rette at begrensningene på pengebruken i gode tider gjorde at en kunne satse mer i nedgangstider. Fremover vil konjunktorene trolig bedres, og da er det viktig at en holder igjen i finanspolitikken.

Den store veksten i folketrygdens utgifter, som blant annet skyldes økning i antall personer over 67 år, vil gjøre det

vanskelig å redusere pengebruken i årene fremover. Men problemet blir ikke enklere ved å utsettes. Pensjonsutgiftene vil bare fortsette å vokse, og kostnadene til helse- og omsorg vil øke ytterligere på grunn av et økende antall i de aller eldste aldersgruppene. Trolig vil det være vanskeligere å kutte om ti år enn det er nå.

For å komme tilbake handlingsregelen, slik Regjeringen har lovet, vil det kreves betydelige kutt også på områder der det er politisk belastende. Kanskje må vi finne nye måter som gjør det lettere å følge handlingsregelen fremover?

Finanspolitisk råd.

En mulighet er å etablere et finanspolitisk råd bestående av uavhengige eksperter, slik en har i Sverige. Det finanspolitiske rådet i Sverige har som oppgave å gjøre en uavhengig granskning av regjeringens finanspolitikk. Rådet skal følge opp hvordan finanspolitikken forholder seg til sine grunnleggende mål om langsiktig holdbarhet og konjunkturutviklingen. Videre skal rådet granske kvaliteten på de analyser som finanspolitikken bygger på, og bidra til økt offentlig diskusjon om den økonomiske politikken.

Uavhengige analyser.

Også i Norge ville det vært ønskelig med bedre uavhengige analyser av finanspolitikken. Det gir en bedre offentlig drøfting av politikken, og det kan øke den politiske belastningen ved uansvarlig finanspolitikk. Et finanspolitisk råd kan også ta opp sider ved finanspolitikken som ikke dekkes av handlingsregelen, som langsiktig utvikling i arbeidstilbud og pensjonsutgifter, eller forholdet mellom offentlige investeringer og offentlig finansiell sparing.